

Mag. Breda Podbrežnik Vukmir
Knjižnica Franceta Balantiča Kamnik, Kamnik
breda.podbreznik@kam.sik.si

Povezanost kulturnih politik in bralne kulture v splošnih knjižnicah

Mag. Breda Podbrežnik Vukmir, Povezanost kulturnih politik in bralne kulture v splošnih knjižnicah. Kongres ZBDS, Podčetrtek, Olimje, 27. – 29. september 2017.

Politika delovanja knjižnic

- strokovne zahteve, zakonodaja, strateški dokumenti
- usmerjenost v dostopnost, kakovost, uporabnika, razvoj bralne kulture, bralne in informacijske pismenosti
- financiranje – lokalna skupnost
- mnenja deležnikov o izvajanju kulturne politike, ki se dotika tudi bralne kulture

Pogoji za razvoj bralne kulture

Pomen

- Bralna kultura je splet idej, vrednot, norm, vsebin in sporočil.
- Izpostavljanje vsebin ter sporočil, ki spodbujajo branje, nebralce opogumljajo k branju kot cenjene dejavnosti.
- Gre torej za način življenja, ravnanja, za splošen odnos do branja. Bralno kulturo gradimo na prostočasnem branju ali branju za užitek.

Pogoji za razvoj bralne kulture

Vloga knjižnic pri razvoju bralne kulture

- dostopnost: nabava, izposoja, upravljanje z zbirkami;
- motivacija za uporabo knjižničnega gradiva: promocija knjižnične zbirke, pomoč in svetovanje pri uporabi zbirke, obknjižnične dejavnosti.

Pogoji za razvoj bralne kulture

Vloga knjižnic pri razvoju bralne kulture

Najpomembnejši pa je skoraj vedno človek s svojo etiko, vestjo in predvsem odnosom do sočloveka, torej knjižničar, ki zmore biti dober knjižničar kljub zaostrenim razmeram.

Pogoji za razvoj bralne kulture

Nekateri vidiki vpliva gospodarske krize na knjižnično dejavnost in bralno kulturo

Knjižnice so prav v času gospodarske krize pomemben dejavnik družbenega vključevanja.

Zniževanje sredstev, kadrovska problematika, uravntimerka, odvisnost od politike lokalnih skupnosti, ukvarjanje s preživetjem namesto z razvojem, trend upadanja.

Pogoji za razvoj bralne kulture

Razvoj in bralna kultura

- Trendi: **sodelovanje, povezovanje!**
- Strokovna, zakonska in etična vpetost splošnih knjižnic v knjižnični sistem.
- Finančna odvisnost od lokalnih skupnosti.

Kulturna politika

- Kulturna politika je »urejanje zadev, artikulacija in usklajevanje različnih interesov na področju kulture prek pristojnosti, ki jo imajo javne oblasti.« (Čopič in Tomc, 1997, str. 68)
- Javni interes in javno dobro.
- Deležniki, ki politiko oblikujejo, in deležniki, ki jo izvajajo (večinsko financirajo).

Iščemo odgovore na naslednja vprašanja:

1. Ali ste vsaj deloma seznanjeni s politiko knjižnične dejavnosti (poslanstvo, vsebina dejavnosti, zakonske osnove, standardi, lokalna strategija)? Kaj je po vašem mnenju najpomembnejše pri delovanju knjižnic?
2. Ali so odločevalci o strateških in zakonskih dokumentih in odločevalci o tem, kako se to izvaja, medsebojno dovolj povezani? Ali se vam zdi, da bi morali imeti financerji večjo vlogo pri oblikovanju politike?

3. Ali je sedanji model delovanja učinkovit?
4. V čem vidite prednosti in slabosti izvajanja kulturne politike s posebnim ozirom na knjižnice (kdo določa, financira, izvaja)?

- Mag. Tatjana Likar in Marjan Gujtman, Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije (MzK)
- Janez Pavlin, župan občine Občine Videm Dobropolje
- Franc Sušnik, župan občine Občine Vranksko
- Mag. Branko Kidrič, župan občine Občine Rogaška Slatina
- Mag. Renata Kosec, podžupanja občine Občine Domžale
- G. Drago Martinšek, vodja urada Urada za družbene dejavnosti, ga.
- Darja Plaznik, svetovalka za kulturo, Mestna Občina Velenje
- Vesna Horžen, predsednica Združenja slovenskih splošnih knjižnic (ZSK)

Prvo vprašanje: seznanjenost s politiko knjižnične dejavnosti in mnenje o tem, kaj je najpomembnejše pri delovanju

Mag. Renata Kosec, podžupanja Občine Domžale: »S politiko knjižnične dejavnosti smo povsem seznanjeni, saj gre za zakonsko obveznost lokalne skupnosti, poleg tega pa javna knjižnica igra pomembno vlogo tako pri razvijanju bralne kulture kot tudi izvajanju kulturnih projektov, medsebojnem povezovanju z mnogimi društvi in organizacijami.«

Franc Sušnik, župan Občine Vransko: »Kot poslanec sem bil zraven pri sprejemanju Zakona o knjižničarstvu, zato to poznam. Pomembna naloga direktorja je komuniciranje z ustanoviteljem, glede na županski sistem torej z županom. Najpomembnejši pri knjižničarstvu pa so ljudje, ki delajo v knjižnicah, in njihovo prizadevanje za negovanje in razvijanje stikov z občani ter vnašanje tudi drugih vsebin v knjižnice.«

Vesna Horžen, predsednica ZSK: »Knjižnice bi v okviru svojih dejavnosti morale največjo pozornost posvečati bralni pismenosti in bralni kulturi ter vseživljenjskemu izobraževanju. To so bistvene zmožnosti, veščine in zavedanja, ki jih posameznik potrebuje pri aktivnem in suverenem vključevanju v družbo. Pomembna je tudi enakopravna dostopnost knjižničnih storitev za vse prebivalce Slovenije, kar pomeni, da bi morale biti storitve v vseh okoljih enakovredno financirane .«

Drugo vprašanje: povezanost odločevalcev o politiki in izvajanju ter o vlogi financerjev pri oblikovanju politike.

Mag. Tatjana Likar, MzK: »Tu so štirje elementi: stroka, politika, izvajalci in uporabniki. Prav uporabnik je cilj delovanja prejšnjih treh elementov. Manjka nam sistem, kako te tri elemente med seboj povezati na način, ki je pravi za uporabnika. Vprašanje je, kako je to v danih pogojih uresničljivo. Na podlagi konkretnih izkušenj pri spremljanju delovanja ugotavljam, da povezanost ni zadostna.«

Mag. Renata Kosec, podžupanja Občine Domžale: »Odločevalci se ne povezujejo s financerji, t.j. lokalnimi skupnostmi oz. se povezujejo le formalno. Financerji bi morali imeti pri oblikovanju politike odločilno vlogo, čemur žal ni tako.«

Drago Martinšek, vodja urada za družbene dejavnosti, Mestna občina Velenje: »Manj pa smo seznanjeni s tem, kako država načrtuje sredstva za nabavo knjig in informacijsko-komunikacijske tehnologije. Sicer takšen mačehovski odnos ni posebej značilen za knjižnično dejavnosti, država se tako obnaša do vseh področij – sprejema podzakonske akte in zahteva, potem pa na naša vrata potrka še direktorji.«

Tretje vprašanje: učinkovitost sedanjega kulturno-političnega modela.

Marjan Gujtman, MzK: »Glede na zunanje ocene je učinkovit. Na drugih kulturnih področjih nas dajejo za zgled kot enega boljših sistemov. Veliko elementov je, ki nas povezujejo v trden sistem, na primer COBISS.«

Drago Martinšek, vodja urada za družbene dejavnosti, Mestna občina Velenje : »To je odvisno od okolja do okolja. Naše okolje je naklonjeno družbenim dejavnostim in kultura je doživela preporod, nastali so novi zavodi in nove vsebine. Javnost ni zaznala, da so se v državnem proračunu zmanjšala sredstva za kulturo, ker smo to mi nadomestili. Je pa res, da si velike občine to lažje privoščijo kot manjše. Majhne si pogosto tega ne morejo privoščiti. Sistem torej ni dober, ker je odvisen od politike in odločevalca na lokalni ravni. Če ni naklonjenosti na tej strani, je okolje prikrajšano za program, ki bi ga morala lokalna skupnost po zakonu zagotavljati.«

Četrto vprašanje: prednosti in slabosti

Prednosti:

- razvoj, ki sta ga omogočila področni zakon in Nacionalni program za kulturo,
- povezovalne strateške odločitve, kot so Cobiss, Kamra in portal Dobre knjige,
- knjižnična dejavnost je za občino pomembna.

Slabosti

- odnos države do občin v povezavi s financiranjem

Mag. Bojan Kidrič, župan Občine Rogaška Slatina: »Občine v zadnjem obdobju najbolj moti, da nam država nalaga dodatne obveznosti, pri teh odločitvah občine ne sodelujemo, istočasno pa država ne zagotovi tudi dodatnih sredstev s primerno višino povprečnine.«

- razlika med strategijo na papirju in med tem, če se izvaja

Zaključki – kaj to pomeni za bralno kulturo?

- **Komunikacija in povezovanje** med državo in lokalno skupnostjo, vodstvu občin in knjižnic, med deležniki, ki določajo politiko, in deležniki, ki jo izvajajo.
- **Pretok znanja in povezovanje znotraj stroke.**
- **Obveščanje lokalnih skupnosti** o spremembah in dilemah knjižnic ter o pomenu bralne kulture.
- **Komunikacija zaposlenih v knjižnicah** z vodstvi občin, lokalno skupnostjo in z uporabniki.

Goran Dragić, kapetan najboljšje košarkarske ekipe v Evropi: „Greš pač na polno. Jaz sem šel vso svojo kariero na polno. ... Ko končaš tekmo, ne moreš več vplivati na to, kaj se je zgodilo. In da potem živiš s tem obžalovanjem, da nisi dovolj treniral, da nisi dal vsega, kar je v tvoji moči – tega si preprosto nočem dovoliti.“

Glede na to, da sistema ni mogoče spremeniti čez noč in ne odnosa države do lokalnih skupnosti in tudi ne nerazumevanja nekaterih lokalnih skupnosti do knjižnic, nam za širjenje bralne kulture ostane le ena pot: strokovno usposobljen knjižničar, ki zagovarja in predstavlja branje v svoji skupnosti.